

Dolgotrajna oskrba

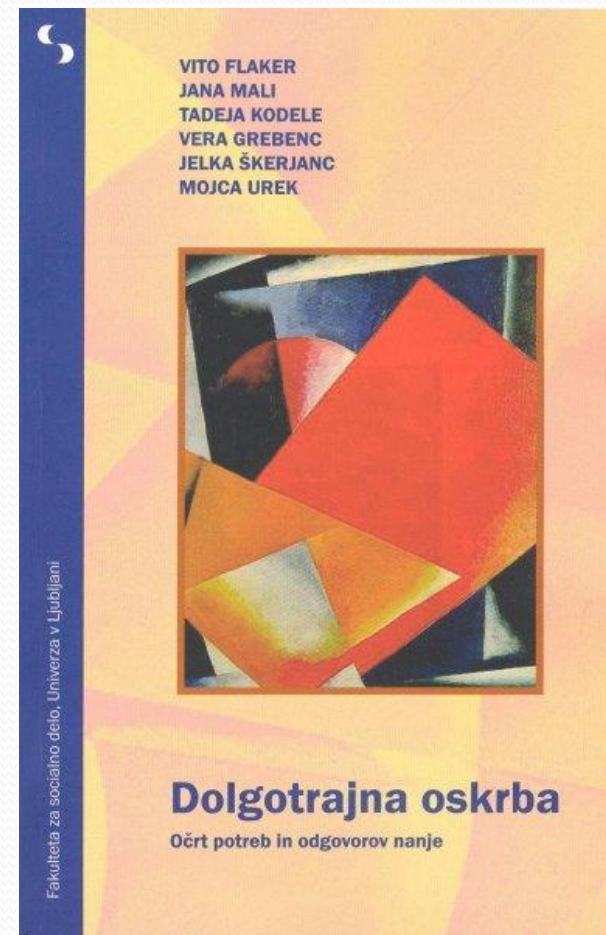
Očrt potreb in odgovorov

nanje

Dr. Jana Mali
Fakulteta za socialno delo

Vsebina

- Pogled v raziskovanje na fakulteti in oblikovanje monografije
- Katalog potreb
- Primeri iz prakse
- Katalog odgovorov



Pogled v raziskovanje in oblikovanje monografije

Namen: popisati in opisati situacije, v katerih se znajdejo ljudje z dolgotrajnimi stiskami, te situacije analizirati in ustvariti pregledno in povezano celoto.

- indeks ali katalog situacij,
- zemljevid področja.

Kako je živeti z dolgotrajno stisko in kako odgovoriti na posamezne stiske?

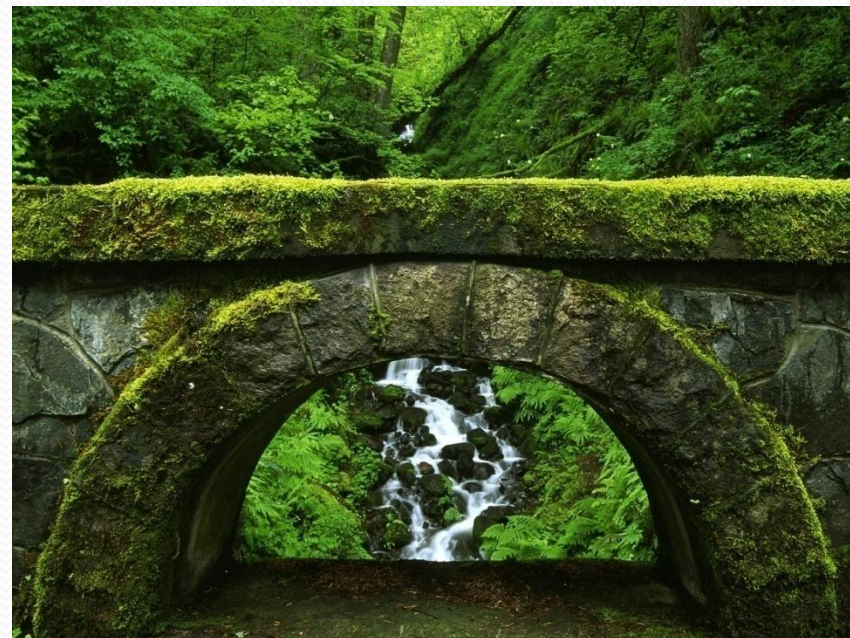
Pogled v raziskovanje in oblikovanje monografije

- Indeks potreb: situacije, v katerih se znajdejo ljudje z dolgotrajnimi stiskami, ključni dejavniki, ki zagotavljajo samostojno in neodvisno življenje v skupnosti, negativni in pomanjkljivi vidiki življenja v instituciji.



Pogled v raziskovanje in oblikovanje monografije

- Indeks odgovorov: tip služb in storitev, ravnanje akterjev v socialnem in zdravstvenem varstvu, ustreznejše metode, načini, spretnosti in ravnanja v socialnem delu in drugih strokah.



Koncept potreb

- Potrebe so tako političen, ideološki kot tudi praktičen in vsakdanji pojem.
- Pojmovanje potreb v socialnem delu



Koncept potreb v socialnem delu

- Razumevanje uporabnikove življenjske situacije
- Identificiranje možnosti, priložnosti (odgovorov) za samostojno življenje
- Identificiranje različnih oblik pomoči
- Razumevanje lastne življenjske situacije



Katalog potreb

Indeks potreb sestavlja osem glavnih kategorij:

1. Namesto hospitalizacije in institucionalizacije
2. Stanovanje
3. Delo in denar
4. Vsakdanje življenje
5. Nelagodje v interakciji
6. Stiki in družabnost
7. Institucionalna kariera
8. Neumeščenost in pripadnost.

Namesto hospitalizacije in institucionalizacije

- Kakšne potrebe (ne)krije namestitev v zavod ali bolnico
- Zakaj organizirati življenje izven ustanov?



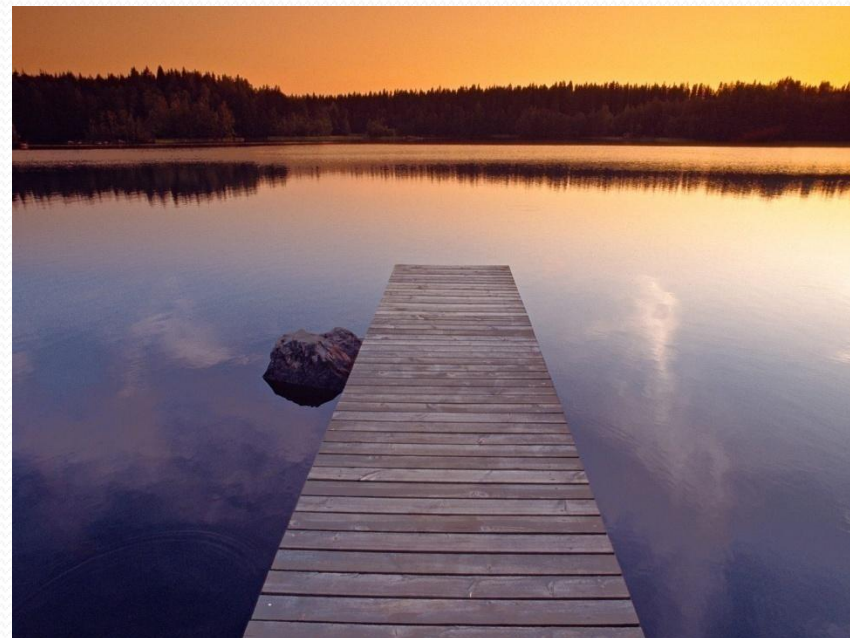
Stanovanje

- Situacije ljudi s potrebami dolgotrajne oskrbe, ki so povezane s stanovanjskimi težavami.
- Stanovanjske težave še povečajo osebno stisko.



Delo in denar

- Delo kot potreba in kot sredstvo za zadovoljevanje potreb
- Delovno mesto
- Denar
- Neplačano delo in druge dejavnosti



Vsakdanje življenje

- Vsakdanje rutine, potek dneva, dejavnosti
- Gospodinjstvo
- Prosti čas
- Opravki



Nelagodje v interakciji

- Interakcijski prekrški - niz prekrškov, ki bi jim lahko rekli tudi vljudnostni (odmaknjen pogled, kršitev vljudnostne razdalje, pretirana neposrednost ali zadržanost itn.), ki jih dnevno vsi delamo in hkrati tudi popravljamo (z opravičili, pojasnili ipd.).



Stiki in družabnost

- Brez drugega ne moremo obstati
- Stiki nas zaznamujejo, govorijo o tem, kaj smo, kdo smo, omogočajo, da ustvarjamo svet okoli nas



Institucionalna kariera

- Dejavniki, ki zaznamujejo posameznikovo institucionalno kariero.
- Različne ustanove, organizacije, službe in njihovo osebje in strokovnjaki.



Neumeščnost in pripadnost

- Nasprotujoče se težnje po osamosvojitvi, pripadnosti
- Osamosvajanje od družine, partnerja; osamosvajanje od institucije, strokovnjakov; samostojno življenje



Katalog potreb

Dva sklopa potreb oziroma situacij v življenju ljudi

1. Univerzalne (magistralne): po delu, stanovanju, družabnosti in stikih, vsakdanje življenje.
2. Specifične: potrebe, ki izhajajo iz institucionalne kariere, ki nadomeščajo institucionalizacijo, izhajajo iz interakcijskih prekrškov, protislovja neumeščенosti in pripadnosti.

Katalog potreb

- Univerzalne potrebe delimo na 4 registre:



Katalog potreb

- Naravni eksistenčni okvir potreb

Primer 1: stanovanje (zavetje pred neugodnimi klimatskimi razmerami)

Primer 2: delo (potreba po (telesni) dejavnosti, prehrana)

Primer 3: družabnost in stiki (potrebo po dotiku, spolnosti)



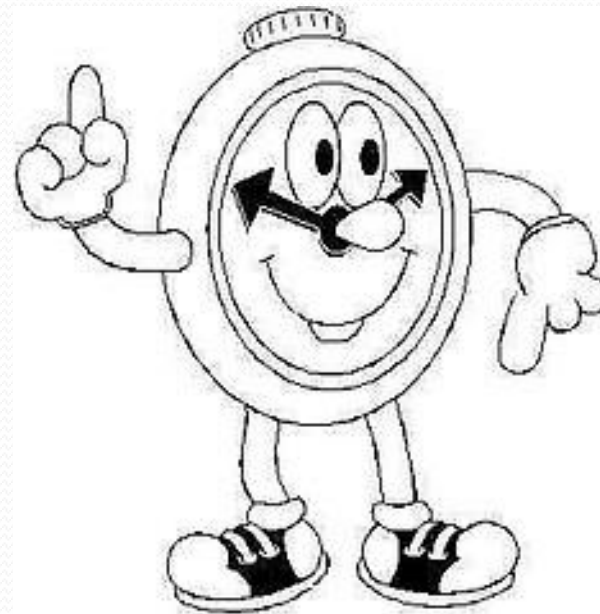
Katalog potreb

- Družbenonormativne in funkcionalne potrebe

Primer 1: Stanovanje moramo imeti (kot dejansko stvar in kot virtualni stalni naslov); omogoči nam, da ustvarimo zaseben prostor, samodeterminacijo (urejanje stanovanja), ima predstavitveno vlogo in družabno funkcijo kot tudi funkcijo prostora za hrambo osebnih predmetov in ustvarjanja družinskih, gospodinjskih in družabnih vidikov vsakdanjega življenja.

- Družbenonormativne in funkcionalne potrebe

Primer 2: Delo zagotavlja osnovni državljanski status, ureja ritem življenja, daje možnost identifikacije...



Katalog potreb

- Specifične potrebe

Pomagajo ohraniti ali povrniti možnost zadovoljevanja potreb na ravni eksistencialnih potreb in družbenonormativnih potreb.

Primer: stanovanje - gre za potrebe po lažjem dostopu do stanovanja, lažjem sklepanju stanovanjskega razmerja, dodatnem zavarovanju razmerja, podpori pri vzdrževanju razmerja in stanovanja itn.

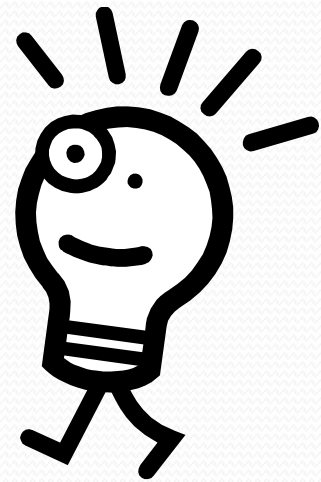
Kažejo na izredno ranljivost in negotovost.

Katalog potreb

- Inovativne potrebe – potrebe po novih odgovorih

Primer 1: Stanovanje - nove oblike sobivanja (npr. stanovanjske skupine in skupnosti), nove funkcije bivališč (zatočišča).

Presegajo ohranjanje in obnavljanje tipičnega zadovoljevanja potreb in ustvarjajo nove izzive ustaljenim izrazom osnovnih potreb.



Katalog potreb - Stigma

- Rdeča nit vseh sklopov
- Skupna značilnost ranljivih skupin
- Družbeno ranljivi (stigmatizirani) imajo težave zadovoljiti univerzalne potrebe, zato imajo posebne restitutivne (obnavljalne) in konzervativne (ohranjevalne) potrebe, zaradi svoje drugačnosti pa sprožijo tudi inovativne potrebe.
- Prikrajšanost, da bi zadovoljevali potrebe kot ostali(rec. nakupovanje obleke)

Katalog potreb - Stigma

- Ni mogoče trditi, ali prikrajšanost povzroča nalepko ali nalepka povzroča prikrajšanost:

Primer 1: ali brezdomstvo povzroča duševno stisko ali duševna stiska povzroča brezdomstvo,

Primer 2: ali problemi na delovnem mestu povzročajo paranojo ali paranoja povzroča probleme na delovnem mestu,

Primer 3: ali človekova stigmatiziranost povzroča osamljenost ali da človeka stigmatizira osamljenost

Katalog potreb - Stigma

V socialnem delu nas ne zanima, kaj je bilo prej, kura ali jajce, pač pa, kaj bomo s kuro in jajcem naredili.

Odgovarjamo na prikrajšanost in na nalepko.



Odgovori na potrebe

- Naša analiza je pokazala:
 1. Institucija ni potreba (je odgovor).
 - Zakaj torej: Ob **začetku leta 2010** je bilo v Sloveniji na voljo **19.087 mest** v **94 domovih in posebnih zavodih** na **112 lokacijah**. Od tega je v:
 - **javnih domovih** za starejše **13.706 mest** v 55 zavodih na 73 lokacijah,
 - **zasebnih domovih** za starejše **3.865 mest** pri 34 izvajalcih s koncesijo na 34 lokacijah,
 - **posebnih zavodih** za odrasle **1.516 mest** v 5 zavodih na 5 lokacijah.
 2. Institucionalizacija ni nujna, je slab odgovor na potrebe po gotovosti, razbremenitvi in smislu.
 3. Odgovorov je veliko, uporabljajmo jih v ansamblu in precizno glede na posameznikovo situacijo.

Odgovori na potrebe

- Glede na to, da podobni odgovori odgovarjajo na različne potrebe, je mogoče na isto potrebo odgovoriti na različne načine.
- S tem smo potrdili, da odgovori dejansko izhajajo iz potreb, da je stiska primarna in odgovor sekundaren.

Odgovori na potrebe

- Odgovore na dolgotrajne stiske, smo našli na različnih ravneh in registrih delovanja *stroke, služb in sistema*.
- Analizo smo začeli tako, da smo odgovore razvrščali glede na *storitve, oblike* (strukture), *programe* in *projekte*.
- Dopolnjevali z *sredstvi* in *pripomočki*, ki jih človek potrebuje, vključno z *izobraževanjem* in dejavnostmi *kulturnega, umetniškega* in *rekreativnega* značaja, ki pomenijo odgovore na njihove potrebe.

Odgovori na potrebe

- Na ravni potreb uporabnika smo zabeležili tudi potrebe po *formalnih ukrepih*, ter za *pravice*, ki naj bi jih užival.
- Za zagotovitev potrebnih rešitev so potrebni tudi *organizacijski ukrepi* ali spremembe in uveljavitev *novih metod in načel* (paradigmatskih sprememb) in tudi splošnih *strategij*.
- Številne odgovore zagotovijo neformalne mreže, ki ne zahtevajo novih in organiziranih intervencij - »*socialni kapital*«.